

SZERKESZTIK:

KESZLER JÓZSEF, REINER FERENCZ és SCHÜTZ MIKSA.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP

Évenként 20 iv zenemelléklettel; több arckép és képzőművészeti melléklettel.
Egyes szám ára 20 krajczár.Szerkesztőség: Váci-utca 3. sz.
Kiadóhivatal: Gránátos-utca 6. sz.

Előfizetési ára:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

TARTALOM.

IRODALOM: DERÉKI ANTAL: *Rosegger és Mikszáth.* — N-t. *Laube Henrik.* — Irod. hírek.
ZENE: REINER FERENCZ: *Néhány szó az orsz. dalírszövetséghez.* — Dr. SCHÜTZ MIKSA: *A párisi nagy opera.* — Zenészet hírek.
SZÍNHÁZ: — Színházi hírek.
KÉPZŐMŰVÉSZET: M. F.: *A müncheni műegy. egyetéből.* — Képzőművészeti hírek.

ROSEGGER és MIKSZÁTH.

Nem pusztán véletlenség, de nem is udvariasság, hogy összehasonlító cikkem feliratánál Roseggernek jutott az elsőség; e felirat már eleve jelezni kívánja a végeredményt, jelezni akarja, hogy Mikszáth az összehasonlításnál Rosegger mögött marad. Ritkán részesül német író nálunk olyan mellőzésben mint Rosegger: kevesen olvassák, kevesen ismerik; — kevesen tudnák méltatni valódi értékét, még kevesebben élvezni üde, illatos költészetét. A ki nem barátja a nemes, átlátzó egyszerűségnek, kinek idegei nem elégzenek meg a fűszerrel, hanem az olvasmányban is az idegeknek emésztő borsot és paprikát keresik, az ne vegye kezébe Rosegger munkáit, mert nem fogja megérteni és bennök a sok széptől a szépet megtalálni, és megkülönböztetni tudni.

A népies irány a jelenkorban az összes irodalomban divattá nőtte ki magát. Eredetét talán a francia idyllnek köszönheti; már Sand Georg is kacérkodott ez irány felé, midőn az „*Ordögmoesarat*“, „*Claudiát*“ stb. megírta; Theuriet, a jelenkor egyik tehetséges mély kedélyű írója, szintén ez irányt cultiválja kedvteléssel; a skandináv irodalom legjelesebbjei, Björnson, Craemer, Thoresen egymást igyekeznek e nemben felülmúlni, az elzászi írópár Ereckmann-Chatrian feltűnően ez irány felé törekszik, a német irodalomban pedig egész legió támadt, mely több vehemenciával mint tehetséggel ez iránynak szentelte tollát. Auerbach, Vacano, Silberstein, Franzos, Ganghofer, Anzengruber, Rosegger a kivá-

lóbbak és őket a *dü minorum gentium* felszámlálhatlan serege követi. Auerbach sokat írt; kötetekre mennek munkái, de őt röviden akként lehetne jellemezni, hogy sovány tárgyait, kövér kötetekké nevelte, és érdeme inkább az irány megalkotásában, mint eredetiségében rejlik. A népies német írók közül Anzengruber és Rosegger illetheti meg az elsőség; a kettő közül pedig Rosegger összehasonlíthatlan előnyökkel bir versenytársa fölött.

Az utolsó évtizedben nálunk is gyökeret vert ez irány, mely addig meglehetősen parlagon hagyatott; regényíróink legjelesbire, *Jókai*, írt ugyan népies dolgokat, de nem cultiválta e válfajt kiváló előszeretettel, noha ragyogó tehetségével, józú magyar irályával nagyon hasznos szolgálatokat tehetett volna ez irányban is! Mint legrégibb és talán a sorban második következniük utána *Abonyi Lajos*, ki nem csak sokat, hanem a sok között csak kevés kifogásolható, eredeti, zamatos népies elbeszéléssel gazdagította, e téren nagyon is szegény irodalmunkat. Abonyi nem lép fel soha nagy praetensióval; egyszerű ember, nem nagyhangú író, és legnagyobb ereje mégis egyszerűségében rejlik. Azok a csendes emberek, a kikről ő nekünk mesél, mélyen megindítanak apró bajaikkal, megnyerik rokonszenvünket, befeszkelik magukat szívünkbe, és ha az elbeszélések végére jutunk, bizony nem szívesen válunk meg tőlük, és ha csak módját ejthetjük, ismét visszavágyódunk csendes körükbe. És Abonyi, ki most már, fájdalom csak nagy ritkán szólal meg, ma-holnap el lesz feledve, és irodalmi munkásságával nem mint jelennel számolnunk, hanem mint múlttal leszámolnunk kell.

Sokkal nagyobb garral lett Mikszáth az irodalomba bevezetve, sokkal nagyobb reményekre jogosítottak első nagyobb összegyűjtött munkái. „*A tót atyafiak*“, „*A jó palócok*“ melyekkel elszórta már a lapokban is találkoztunk, egy hajlékban, egy kalap alá vonva kedvezőbb benyomást tettek, keresetlen egyszerűségükkel, egészségese, őseredetű humorukkal. De szerzőjük nem váltotta be a hozzá kötött reményeket, noha még koránál fogva beváltani hatalmában áll, és ítéletünket nem annyira hanyatlásával mint stagnálásával gondolnók legalaposabban támogathatni.

Mikszáthban egy második Roseggert látunk említett munkái megjelenése után támadni, és valóban a rokonság kettőjük között oly szembeszökő, hogy az összehasonlítás elől — mindkettőt ismerve — alig zárkozhatunk el.

Speczialista mindakettő; Roseggerben minden megvan, mi Mikszáthot rokonszenvenné teszi, de Mikszáthból nagyon sok hiányzik, első sorban a tiszta szép poezis, — a mi Roseggert föltétlenül eléje helyezi.

Mindkettő ismeri népét, ismeri annak búját-baját, kis gondjait, csekély örömeit; de míg Mikszáth csak mulattatni igyekszik, addig Rosegger mélyebben belemarkol a népéletbe és gyakran megdöbbsentő tragikummal lakoltatja hőseit tévedéseikért, szenvedélyeikért; Mikszáth fölületes megfigyelő, és mint ilyen, inkább töredékeket, bevégezetlen, bizonytalan körvonalakkal rajzolt alakokat, apró cselekvényeket nyújt; Rosegger éles megfigyelő; az érdes hüvelyben megkeresi és megtalálja a szívet, kifürkészi annak indulatait, megérti minden dobbanását, rezgését, és biztos kézzel, jellemző ecsettel olykor kegyetlen kiméletlenséggel engedi át alakjait a megérdemelt bünhődésnek. Mikszáth leggyakrabban egész lapokon át semmit sem mond, széles mederben hömpölyögteti elbeszélését lassan előre, csak azért, hogy bennünk egy inkább raffinált mint lélektanilag indokolt végpoinntal megleljen, frappirozzon és kibékítsen: igaz, hogy ez az írói csel gyakran kedvezően hangol iránta, de gyakran kedvezőtlen benyomást hagy maga után. Az író, ki maga sem látszik feladatát komolyan venni, nem gyakorolhat az olvasóra intensívabb, mélyebb hatást, és úgy látszik, Mikszáth is úgy elforgácsolja legszebb tehetségét az apróságokon, csecesebecsék faragásában, hogy egyszer komolyabb ambícióitól üzelve, magasabb intencióktól vezérelve, aligha lesz képes elfecsérelni, elpazarolni erejével nagyobb, maradandóbb becsű munkát alkotni.

Rosegger tizenkét vaskos kötetben gyűjtötte össze eddigi irodalmi munkásságának legremekebb alkotásait. Az alpesek lakosait ismerteti, ez egyszerű, józan, egészséges humorú népet, keresetlen nemes költészetével, olykor megható, olykor

kacagató markans modorával. Leíróképeessége bámulatos: minden fűszálat, minden bokrot, minden cserjét ismer, és a tájképből, melyet biztos ecsettel, megkapó hűséggel szeméink elé varázsol, élesen válnak ki a keretébe illesztett izmos, élethű alakok, kiket az író mindég bizonyos jótékony erkölcsi alapon mutat be.

Van ez alakokban sok rokonvonal, a mint ez a speciális írónál másként alig képzelhető, de jellemeikben, szenvedélyeikben mégis mennyi változatosság, mennyi eltérés nyilvánul. És ez egyszerű alpesi parasztlak életéből merített rajzokban az általános emberiség társadalmi kérdései vannak öntudatos tendenciában praegnansul feltüntetve és végeredményükben hatásos összhangba hozva.

A sötét színeket, a humor világos színei aranyozzák be, mindez gondosan és lelkiismeretesen kiegyenlítve, nehogy egy diszsonancia az összhatóst megronthassa. Ebben culminál Rosegger genialitása és ebben — feladatának teljes tudatában, annak komoly, öntudatos megoldásában — áll Rosegger magasan Mikszáth fölött, ki mosaikot nyújt ott is, a hol teljes egészet lennének jogosítva tőle követelhetni.

Ismeri-e a két rokoníró egymást, és egymásnak munkáit, nem tudom, de hiszem, hogy a mi Mikszáthunk több ambícióval, több komolysággal, nagyon könnyen felemelkedhetnék Rosegger mellé, és akkor az összehasonlításnál nehéz feladat volna, kettőjük között igazságosan babért osztani. . . .

DERÉKI ANTAL.

LAUBE HENRIK.

Laube Henrik, aki mintegy nyolcz nappal ezelőtt egész megtörtén jött vissza Karlsbadból Bécsbe, péntek reggeli fél hét órákor meghalt. Vele meghalt a német irodalom egyik legkiválóbb alakja, a ki mintegy személyesítette a fiatal Németországot, boszantotta a filiszteusokat és képviselte az ifjúságnak, a modern életnek buja, tuláradó elevenségét. Irodalmi műveit eleven, szingazdag irány, meglepő élczek, merész ellentétek, de amellett komoly tendencia, nagyobb szabású szerkezet jellemzik.

Mint szinígazgatónak rendkívüli dramaturgiai tapasztalat, alapos tudomány, magas ambíció és erélyes fellépés voltak sajátosságai. Mint bíráló bravourral üldözte a középszerű, forma nélküli idealistikát; merész realista volt, ki Schelling metaphysicai fölfedezéseit és Hegel dialektikáját kárlelhetetlenül gúnyolta és Heinét a német kulturtörténet egyik legmagasabb alakjának tekintette.

Már kora ifjúságában adta jelét ez iránynak s írói törekvéseinek. Mikor Halle-ban theológiát végezett (Szilézia Sprottau helységében 1806. szept. 18-án született) sűrűbben járt a vívóterembe, mint a tantermekbe; csak Wegscheidernek rationalisticus előadásait kedvelte. Utóbb Boroszlóba ment theológiára. De egy szini előadás látogatása és egy szerelmi viszony egész más irányba terelték. Szindarabokat kezdett írni. «Gustav Adolph» cz. ötfelvonásos szomorujátékát Boroszlóban tetszéssel adták.

Egy színész barátja számára, a ki az akkor ott vendégszereplő Paganinót remekül tudta utánozni, «Nicolo Zaganini» című bohózatot írt, melyet minden német szinpadon előadtak. «Szász Mária» című szomorujátékát már csak barátainak olvasta föl. Együttal hírlapírára is adta magát. «Aurora» cím alatt folyóiratot indított meg, melynek számára az akkori legkiválóbb erőket remélte megnyerni, de csalódott, és a lap három hó múlva megszűnt. Falura ment nevelőnek és az 1830-iki mozgalmas évben történeti és politikai tanulmányokra adta magát, lelkesedett az akkori lengyel forradalom harcosaiért és érzelmének egy Broughamhez intézett hosszabb emlékiratban adott kifejezést. Utóbb 1832-ben Lipcsében könyvet adott ki Lengyelországról, továbbá politikai leveleket e cím alatt: «Az új század».

Lipcsében kerültek akkor össze azon új irány képviselői, melyet később az «ifjú Németország» név alatt ismertek s melynek kiválóbb tagjai akkor Heine, Gutzkow, Wienborg és Mundt voltak, és a mely iskola első nyilatkozatát Wienborgnak «Aesthetische Feldzüge» című műve képezte.

Laubétól is megjelent akkor egy mű, mely általános figyelmet keltett és a kor szellemi irányának egyik legkiválóbb nyilvánulása: «Die Poeten» című novella volt ez, mely a «Fiatal Európa» első része volt. Laube föllépését a hivatalos világ, a mely akkor mindenütt demagogokat szimatolt, rossz szemmel nézte; a fiatal írónak szemére vetették, hogy polemizál minden ellenami létezik és új alapon új világot akar rögtönözni; 1834-ben kiutasították Szászországból. Berlinbe ment, és ott, mikor a porosz kormány az úgynevezett «burschenschaftok» ellen vizsgálatot indított meg, fogságba került. Kilencz havi fogsága alatt folytatta a «Fiatal Európát», mely a «Harczos» és a «Polgár» című novellákat tartalmazta. 1835. tavaszán szabadlábra helyeztetett és kiadta összegyűjtött dolgozatait «Moderne Charakteristiken» cím alatt. Majd 1836-ban névtelen röpiratot tett közzé a francia forradalomról, kifejtve, hogy a forradalom 1793-ban nem ért véget, hanem lappangva bár, az egész európai continensen dúl.

Ez év őszén nőül vette Haenel tanár fiatal özvegyét, de házassága első évében másfél évi várfogságra ítelték, mert a kormány el volt határozva, hogy a tanulók és fiatal írók ábrándozásait szigoruan megtorolja. Száz és száz fiatal ember részesült hasonló sorsban, de miután a börtönökben nem volt elég helyiség és a kormány belátta, hogy nagyon is messze ment, többeket, köztük Laubét is egyszerűen internáltak. Laube Pücker herczeg muskai kastélyán rendezkedett be családjával együtt, és itt megírta négy kötetben a német irodalom történetét, továbbá egy «Jagdbrevier» című könyvet, melyben a természet forró szeretetével, meleg, szingazdag iránylyal beszél el mindenféle vadászati élményeket; meg is jegyezték, hogy Laubét, ha nem lett volna egy udvari szinpad művezetője, fővadászmeisternek kellett volna kinevezni.

Midőn teljesen visszanyerte szabadságát, 1838-ban a Róma és Németország közt fölmerült vallási viszály vonta ma-

gára figyelmét; «Görres und Athanasius» című röpiratában szemrehányásokat tett a hegelianusoknak, hogy nem védelmezték teljesen a protestáns vallásszabadságot és nem küzdöttek eléggé a délnémetországi bigotteria ellen.

1830-ben Franciaországba ment és utazásáról igen érdekes leírásokat, továbbá az akkori eseményekről és szereplő személyekről igen szellemes tanulmányokat tett közzé.

De legnagyobb sikereket vívott ki és legmaradandóbb becsüt alkotott a dráma terén. «Monaldeschi» című színműve, mely 1843-ban került színre, megmutatta, hogy a technika, a mesteri szerkezet és az egészséges természetesség tekintetében első helyen áll a német drámaírók között, egymásután következtek azután «Struensee», «Die Karlsschüler», «Prinz Friedrich», «Graf Essex» stb.

Az 1848-iki forradalomban Laube Csehország Ellenbogen kerülete megválasztotta a frankfurti parlamentbe, a melyről «Das erste deutsche Parlament» cím alatt három kötetet írt, igen élénken és vonzón ecsetelve a parlament kiváló tagjait s az egyes pártokat. 1849 első hónapjaiban, midőn be kellett látnia, hogy a parlamenthez kötött remények sem fognak megvalósulni, kilépett belőle, elment Frankfurtból s 1850 jan. elsején a bécsi Burgszínház élére állították, e szinpad, mely évtizedeken át a német szinpadok fölött az első helyet foglalta el, Deinhardtstein és Holbein alatt hanyatlani kezdett. Laube ritka erélyvel, fáradhatlan tevékenységgel közel tizenhat éven át vezette a bécsi Burgszínházat oly korszakban, mikor a német drámai színeszet mindenütt hanyatló félben volt.

Laube a zilált műsort rendezte, hűzágait dicséretes buzgalommal pótolta, gondoskodott a műsor pontos betartásáról, a próbákat nagy szorgalommal vezette, a rendezést oly fokra emelte, a milyent német szinpadon még alig láttak; a vezetése alatt álló színháznak oly kiváló erőket szerzett, minők Seebach, Bosler, Wolter, Baudius, Bognár és Gabillon asszonyok, továbbá Davison, Sonenthal, Lewinsky, Baumeister és Gabillon.

Hogy mily lelkiismeresen végezte hivatalát, kiténik abból, hogy 1850-től 1857-ig írói tollát teljesen pihentette.

Hat évi hallgatás után lépett föl «Essex gróf» című drámájával, melyet a budapesti nemzeti színházban is előadtak. Utóbb ismét visszatért a regényhez, melyet két évtizeden át elhanyagolt. «Der deutsche Krieg» cím alatt nagyobb történeti regényt írt, melyben igen plasticusan ecsetelte a 30 éves háborúnak mozgalmas politikai és vallásos életét; az események színhelyének tanulmányozása, a történeti alapok élethű jellemzése, a háttér művészi színzése, a politikai, katonai és vallási viszonyok világos feltüntetése arról tanuskodik, hogy Laube a regényhez nagyszabású készüléteket tett, és abban magas czéla törekedett. 1861-ben ezüst lakodalmát ünnepelte.

A hetvenes évek elején összetűzött a bécsi Burgszínház vezetőivel s megvált a műintézetől. Mondhatni, hogy a Stadttheatert azért alapították, hogy a duzzogó Laubenak működési tért szerezzenek. 1872. végén megnyílt a Burgszínházal versenyezni szándékozó új szin-

ház és Laubenak tere nyílt, hogy függetlenül érvényre emelje eszméit.

A Stadttheater azonban a jó erők dacára sem igen virágzott, s midőn megnyitása után mintegy három évvel sokan a vezetésnek tulajdonították a színház pangását, Laube innen is távozott. De nemsokára visszahívták a színház alapító s Laube a nyolczvanas évek elejéig vezette az intézetet.

Nem fogjuk itt elősorolni összes munkáit, mert azok igen hosszú sorozatot képeznének, csak jelezni igyekeztünk az irányt, mely írói működését jellemezte és mely neki Németországnak kulturális történetében és egyáltalán a modern eszmékért való küzdelem harcászai közt mindenkor kiváló állást biztosít. Halálát gyászolják nemcsak a színészek, kiknek legtiszteltebb mesterük volt, hanem minden művelt ember, a ki lelkesedni tud az emberiség legmagasztosabb feladatáért. N—t.

IRODALMI HIREK.

— **MAGYAR PETRARCA.** Dr. Radó Antal tehetséges fiatal tanár, ki műfordításaival már pályadíjat is nyert a Kisfaludy-társaságnál s kitől e társaság ülésein több sikerült Petrarca-fordítást mutatott be Szász Károly, lefordította a nagy olasz lyricus összes szerelmi szonetteit, számra nézve háromszázat. Dr. Radó a lefolyt télen Olaszországban végezte e munkát, hova az olasz irodalom tanulmányozása végett ment ki. Gyűjteményét közelebb a Kisfaludy-társaságnak fogja kiadás végett benyújtani. Ez lesz a legelső teljes magyar Petrarca.

— **GYARMATHY ZSIGÁNÉTÓL** legközelebb, mint a «Föv. Lap.» írja, egy kötet elbeszélés fog megjelenni. — Gyarmathy Zsigáné különben a jövő évi orsz. kiállítási kiállításban is részt fog venni. «Kalotaszegi szobá»-t állít ki, e táj népviseleteivel, házi ipari termékeivel és sajátosságait feltüntető tárgyakkal.

— **VÉRRESI ARNOLD** tollából nagyobb elbeszélés jelent meg «A jegyző kisasszony» címmel. A kedvelt elbeszélő eme új műve, azt hiszük, ajánlásra nem szorul, hisz Vértesi minden új irodalmi adományát a közönség örömmel szokta fogadni. A csinos kis kötet, — melyre még alkalommal visszatérünk — a «Debreczeni Ellenőr» nyomdájából került ki tetszetős alakban. Ara egy forint.

NÉHÁNY SZÓ AZ ORSZ. DALÁRSZÖVETSÉGHEZ.

Még csak néhány nap választ el bennünket ama művészi ünneptől, mely Magyarország dalmokait fogja Miskolcz város vendégzerető falai között egybegyűjteni a dalmokverseny megtartására. Tekintve az ily ünnep fontosságát művészeti szempontból, az egész ország szemé nemsokára oda fog irányulni, hol egy kiható nemzeti kulturmozzanat a haladásnak új jelét fogja adni. A dalárünnepélyek már sok üdvös reformot léptet-

tek életbe a magyar dal- és zeneművészet terén. Az idei miskolczi ünnep rendező és intéző köreire is több égető kérdés tárgyalása és azoknak kielégítő elintézése vár; és ha látjuk azt a buzgalmat és ügyességet, melylyel az ünnep vezérférfiai az organizáció nagy munkáját végezték, megnyugvással nézünk a bizottság működése elé és hiszünk, hogy az eredményekhez fűzött várakozásaink be fognak teljesedni. Ott lesznek mindazok a férfiak, kiknek véleménye és szava előttünk az illetékesség értékes tényezőjeként nagy tiszteletben áll és éppen a bizottság eme integritása teszi a miskolczi dalárünnepélyt az előbbieknél sokkal jelentősebbé.

Bartay Ede, a nemzeti zenede érdeműs igazgatója nemrég részletes és terjedelmes memorandumot terjesztett az igazgatása alatt álló intézet választmányára elé elfogadás végett, mely a zene-pedagógiai-bani nagy hiány pótlására van hivatva. Bartay igazgató úr életrevaló kezdeményezése egy a nemz. zenede kebelében életbeléptetendő zenetanári s zenetanító-képző (szeminárium), valamint egy minden vallásfelekezet igényeinek megfelelő éneklési, kántor és orgonajátszó képzőintézet felállítását sürgeti. A választmány megértve a kitűzött feladat fontosságát, az laboratórium megpendített eszmét magáévá tette és küldöttséget nevezett ki Bartay ur mellé, hogy Trefort Ágost közoktatási miniszter elé terjeszse a tervezet azzal a kéréssel, hogy a miniszter az említett képzőintézet létrejvetelét állami segély útján lehetővé tegye.

Trefort miniszter ur, ki legjobban ismeri a zenetanítás terén uralkodó mizeriákat, kedvező kilátásba helyezte a bizottság előtt e fontos ügy megvalósítását. Ez természetesen még hosszabb idő kérdése. De a miniszter szava, mely az állam gyámolítását ígérte, elég arra, hogy az ügy testté válását jogosan remélhessük. Hisz a zeneművészet csakis állami segély folytán virágozhatik fel. A zeneművészet a nemzeti kulturnyilvánulásnak oly finom és nemes része, hogy csakis azon kiható és gondos istápolás mellett virágozhatik és fejlődhetik, melyet az állam mint fensőbb erkölcsi intézmény nagy ethikai tekintélyéből kifolyólag nyujthat. Ama nemzetgazdasági ellenvetés, mintha az állam nyomasztó gyámkodó befolyást érvényesítene a művészettel szemben, itt tekintetbe nem jöhet, mert nem pragmatikus fejlesztéséről, hanem teremtéséről van szó, ahol az állam munificenciája legjobban van helyén, midőn biztos benne, hogy áldozata fejében állandó szellemi kincsét halmoz fel, melynek gyümölcsei a jövő művelődését fogják táplálni!

De az állam protekturátusa, ha megbecsülhetetlen tényező is, még sem elég arra, hogy bevezett alkotást létesítsen. Az érdeklettek és hivatottak munkásságának is hozzá kell járulnia. Az országos daláregyesület, mint előkelő műtestület, első sorban van hivatva, hogy tekintélyének egész súlyával támogassa Bartay Ede indítványát. Hogy mire képes, azt már megmutatta, midőn szavára a magyar kir. zeneakadémia gondolata testté vált. A miskolczi dalárünnepély nagygyűlésének egyik kötelessége Bartay Ede indítványának hathatós pártolása lesz.

Karolja fel tehát az országos daláregyesület a miniszterhez beterjesztett memorandumot. Az ünnepi hangulat és a lelkesedés hatása alatt könnyebben fogadják be az egyesek a lelkes kezdeményezés gondolatát. Tegye a daláregyesület magáévá az ügyet és ha az ünnepélyek lezajlása után országszerte elszélednek, vigyék be a műbarátok e kérdést a társadalom és a politika köreibbe.

A daláregyesület megbízható információk után indulhat. A miskolczi ünnepen jelen lesz maga az indítványozó Bartay Ede is; lesz alkalma, hogy maga adja elő szép eszméjét, mely lehetetlen, hogy a nagygyűlést meg ne győzze az ügy rendkívüli fontosságáról, a mely esetben a siker többé már nem kérdéses.

Legyen a daláregyesület áthatva ama gondolattól, hogy döntő votuma hazafias és messzeható ügyet fog szolgálni: a művészetek emelése mindig dicsőségére fog válni a hatalmas testületnek. Nagygyűlést tenni a magyar zeneművészetet, nemesíteni a zenetanítást, ezt cselezték Bartay Ede emlékirata.

Az országos daláregyesület pedig önmagához lesz méltó, ha felemeli hangját az ügy érdekében.

Egy másik dolog, amit a miskolczi daláregyesület figyelmébe ajánlunk, az a díjkiosztás körül tapasztalt zavarok és rendetlenségek elkerülésére és így a jury megválasztási módozatára is tartozik.

A nagyváradi dalárünnepély alkalmával, midőn érdekes harc után a pesti nemzeti dalkör a pécsi dalárda ellenében az első díjjal tüntettetett ki, megtörtént az, hogy a vidéki dalárdák nem nyugodtak meg a jury ítéletében, minek folytán a díjkiosztás alkalmával sajnos zavarok fordultak elő.

A két évre reá tartott kolozsvári dalárünnepélyen az egyenetlenségek folytatódottak, szintúgy a szegedi ünnepeken, míg a két évvel ezelőtt tartott debreczeni ünnepeken az elégedetlenség oly jelenetet idézett elő a díjkiosztási közgyűlésen, mely majdnem a dalárszövetség végfeloszlását vonta maga után. Igaz, hogy ez ünnepeken a szövetség erélyes elnöke, Bartay Ede nem volt jelen és hiszem, hogy a megszokott tapintatos vezetés hiánya okozta a felmerült kellemetlenségeket. Annak dacára a központi választmány mégis szükségesnek tartotta tüzetesen foglalkozni a panasza alapokával.

Az örökös visszavonás oka pedig az ügyrend teljes hiánya és a juryválasztás módja volt.

Az elsőre nézve a debreczeni ünnepeken indítványba hozott egy általános ügyrend kidolgozása és ennek keresztülvitelével a debreczeni és miskolczi daláregyletek lettek megbízva; ezek kidolgozván a tervezetet, s azt a központi választmányának beküldötték. Az ennek tárgyalására egybehívott rendkívüli közgyűlés azonban sok kérdésben nem tudván megegyezni, a véghatározatot a legközelebbi miskolczi dalárünnepélyre bízta.

Es most ismét csak ott vagyunk, ahol voltunk.

Az e héten megtartandó ünnepeken ismét nincs ügyrend és a jury megválasztásánál megint csak az uzus által kiképzett gyakorlatra lehet támaszkodni. Ez pedig abban áll, hogy az egyes dalárdák

kiküldöttei kilencztagu juryt választanak és pedig öt fővárosi és 4 vidéki tagot. Ezt a szétválasztást minden áron el kell kerülni. E helyett a következő választási eljárást ajánljuk:

Az egyletek megbizottai választanak egy jury-elnököt és jury-jegyzőt, kik nem bírnak szavazattal (a nem pályázó egyletek közül). Azután választanak titkos szavazattal 9 jury-tagot, tekintet nélkül a fővárosra és a vidékre. A versenyek eldöntésénél ezek írásban adják be szavazataikat az elnöknek, ki lepecsételve szolgáltatná át az összes szavazatokat a díjkiosztási gyűlést vezető diszelnöknek.

Igy azután senkinek sem lesz oka a jury ítéletében meg nem nyugodni, a szép ünnepet pedig az eddig mindig visszatérő zavarok és kellemetlenségek nem fogják zavarni.

REINER FERENCZ.

A PÁRISI NAGY OPERA.

— Utóhangok és visszaemlékezések. —

(Bef. közl.)

V.

A Nagy opera férfienekesei karában csak valamivel jobb viszonyokat tapasztalunk, mint az énekesnőknél. Egyetlenegy valóban jelentékeny tehetség találkozik köztük: *Lassallé*, gyönyörű baritonhang szerencsés tulajdonosa, *Faure* vetélytársa, kinek hangját az övé nem éri ugyan el terjedelmében, de hangzatosságban felér vele, bőségben és hordképességben meghaladja. Azért korántsem kell még minden tulajdonának tökéletes voltát feltennünk, mert nem is tekintve az előadás művészetét, *Faure* az ének művészetében sokkal magasabban áll, mint ő, de meg mint minden más élő énekes is. *Faure* már régóta nem tagja a párisi operának és csak olykor, nem is az idény közben, tartózkodik Párisban. Az utolsó ugynevezett nemzetközi reggélyek egyikén, melyek a *Trocadéro* termében folytak le, ismét elragadta hallgatóit egy románcz hasonlíthatatlanul izléses előadásával. — A párisi opera legérezhetőbben jelentékeny első tenor hiányában szenved; az első szerepekre szerződöttetett négy tenorista együttvéve nem ér fel egy nevezetességgel. *Vergnet* valami öt-hat szerepet énekel, melyek közül ő a *Leydeni Jánost* tartja legjobbnak. Ebben nem akarunk kételkedni, csak azt nem kell azért hinni, hogy ő jó «Próféta». *Villaret*, mint legtöbb kartársa az operánál, vidéki nevezetesség és az igazgatónak régi jó ösmerőse, kényelmes öreg ur, a ki megnyerő bonhomióval, de fájdalom, kellemetlen fogyatékos torokhanggal éneklé le *Raoul*-ját. A legnagyobb ritkaság az énekesek közt *Monsieur Bosquin*; oly vékony, éles tenorhang, hogy minden pillanatban azt hihetné az ember, hogy a levegőben valami láthatatlan dolgot akar vele elvágni. *Faustja* mutatja, hogy az énekes képtelen volta a leghálásabb szerepet is megbuktatja. Egyetlen egy lelkes, egészséges hangot sem hallat az egész hosszú estén át; az egész kerti jelenetre nála egy kétes-fakó mezza-voce fátyolként borúl rá, a mi alighanem nagyon költői felfogást jelentsen, de minden romlatlan fülnek tűrhetetlenné válik.

Valamennyi tenorista között a legfiatalabb *Salomon a Polyucte* és más kétes-színű operahősök énekese. *M. Salomon* álneve egy régi nemes francia névnek, és viselője élénken óvást emelt a feltevés ellen, hogy más hitnek híve, mint az egyedül üdvözítőnek, midőn a *Polyucte* első előadásánál éleztek a felett, hogy a keresztényen vértanunő (*Krausz Gabrielle*) és a vértanu (*Salomon*) zsidó. Nem kellett volna a tiltakozás fáradságát vennie, mert néhány nappal később a főrangú tenorista kénytelen volt másnak átadni szerepét, mely daczára minden ősenek, fel egészen IV. Henrikig, magasan feküdt neki. Az urak mindnyájan igen derék énekesek, csak hangjukat nem kelljen használniok; már jelentékenyebb követelések ez nem képes megfelelni. *Boudouresque* és *Gaillard* használható bassisták, rutinier-k, kik virágkorukon már túl vannak, de együttesben még mutathatják «a bassus tőshatalmát».

Alsóbbrendű énekesek és énekesnők hosszú sora egészíti ki ezt az ensemble-t. Senki nem kívánhatja e homályban fénylő csillagoktól, hogy jobban ragyogjanak, mint az elsőrangúak. De azt meg kell engedni, hogy a kisebb és mellékes szerepek személyesítői aránylag jobbak, mint az első szerepekéi. Ritka helyen lehet a mellékszerepek oly gondos elosztását találni, mint a nagy operában. Általában úgy látszik, minél lejjebb száll itt az ember, annál kevesebb alap találkozik megrovásra. A Nagy opera énekkarai, férfi, és női karok, kifogástalanoknak mondhatók, a mi zenei képzettségüket, a biztos intonációt, a korrek éneklést, illeti szintegy mint megjelenésüket és tartásukat a színpadon illetőleg, mely utóbbi pont sokkal több figyelmet érdemel, mint a mennyit fordítanak rá opera-színpadainkon. Akár lovagokat és nemes hölgyeket, akár a közmondásossá vált «földművesek karát» (melyről egy időben azt mondták, hogy az az egyetlen elkerülhetetlen dolog minden új operánál) adják a Nagy opera karai, mozdulataik mindig megfelelők és természetesekek, megjelenésük kellemesen elüt ama fából faragott legényektől, kiket másutt mint «nobili-kat», «összeesküvőket» és «az ország nagyjait» mutatnak be.

Ha a Nagy operáról szólunk, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy ez homlokzatán e feliratot viseli: «*Académie nationale de Musique et de Danse*». A ballet tehát teljesen az opera mellé van rendelve, és viszony *Carpeau*-nak az operaház tetején elhelyezett gyönyörű márványcsoportozatában külsőleg is kifejezést nyer. Hihetőleg a jó egyetértés kedvéért a ballet óvakodik attól, hogy az operát felülhaladja. Kiváló táncosnővel a párisi opera époly kevésse rendelkezik, mint nagy énekesnővel. Már meglehetősen régóta *SANGALLI* k. a. viseli a prima ballerina címét, egy művésznő, ki már nem örvend a fiatalok első tavaszának, de megjelenését még mindig elég báj és elegancia veszi körül, hogy mint *Sylvia* csodálthatatja magát. Fölösleges megjegyeznünk, hogy a nagy ballet az operában minden elgondolható raffinementtal és hallatlan fényűzéssel van kiállítva.

Csak egy tekintetben tapasztalható bizonyos hanyagság; abban, hogy a zenekar mily bánásmódban részesíti a balletzenét;

mintha elfojtott düh és titkos undor szólna belőle. Csak meg kell hallgatni, hogy a párisi opera zenekara mint bánik el *DELIBES* gyönyörű zenejével «*Coppélia*»- és «*Sylvia*»-hoz, mily souverain megvételssel játszik itt le a legszebben czélzott és annyi szeretettel készített részleteket, mely hanyagnl veszik a zeneszerzőnek, minden gondos rendeztet és megjelölését. És mind ennél egykedvűen ott áll, vagyis inkább ül a *chef d'orchestre* és nem bánja, ha zenekara akármit csinál, a mi neki tetszik, és ha a szegény, rendkívül érzékeny zeneszerző pokoli kínokat szenved... Mert ez maga tudja legjobban, mily munkára képes ez a zenekar, ha minden tehetségével neki fekszik a kivetelnek.

A párisi opera zenekara kitünő művészekkel, elismert virtuózzokkal rendelkezik tagjai között, de büszkesége és nevezetessége az összhang (zenei értelmében véve a szót), mely a zenészek e díszes-tüületében uralkodik. Oly tiszta, tökéletes zenekari összhang, mint szokták a teljes zenekar hanghatását ideális egyesülésében nevezni, egyhamar nem hallható ismét. Nem szabad itt mellőzni azt a körülményt, hogy e zenekar hangszerei, részben bécses ritkaságok, egyebütt nem találhatók együtt, hasonló tökéletességben. A legtöbb súly határozottan a vonós hangszerekre van fektetve, főleg a hegedűkre. Hallani kell ezeket az első hegedűket az operában, hogy az embernek fogalma legyen a hang ez absolut tisztaságáról, a vonóhúzás és matematikus egyformaságáról, mely, ha a terem magasabb pontjáról nézzük, a szemre is jótékony benyomást gyakorol. És hogy a fülnek mily jól tesz ez a csalhatatlan párhuzamossága a hegedűknek, azt minden zeneértő hallgató tudja. Minden ritmikus és dinamikus változás oly pontos-sággal megy végbe, mintha az ember egyetlen, művésziesen kezelt hangszert hallana: minden crescendo és decrescendo a legkisebb árnyalatig hallható. Rendkívül kellemes hatású továbbá a fúvó harmonia diskret alkalmazása, melyet a legnagyobb óvatossággal kezelnek, és mely sohasem nyomja el a vonós zenekart vagy az éneket, mint ez oly számos, még jobb zenekaroknál is megtörténik. Ha e válogatottnak, mely éppen nem marad el a bécsi udvari opera zenekara mögött, egy hiányt észlelhetünk, ez a káprázató fény és megkapó erő hiánya, melyet pl. a bécsi vagy müncheni opera egy összetételében megszoktunk.

A hatalmas kardszentelésben a «Hugenották» negyedik felvonásában megrázóbb fortissimót várunk, mint a milyet a párisi előadás nyújt: szemben a karok tömeges megjelenésével a színpadon a zenekar hangtömege nem fejlik ki elég hatalmasan. De a mi az előadás finomságát és gyöngédességét, a ritmikus és zenei érzést illeti, a párisi opera zenekara a legtökéletesebb kivitelt nyújtja, melyet valaha zenekartól hallottunk, igaz ugyan, hogy ez az egyetlen tökéletes, a mit a párisi opera zenei tekintetben felmutathat. Magától érthető, hogy a legválogatottabb zenekari előadás és a kiállítás káprázató fénye nem nyújthat káprázást azért a mit operában mindenekelett megkívánunk és a mi minden zenei adomány közt a legértékesebb ma-

rad: szép, egészséges, jól fejlett énekhangok. És minél inkább fektetnek külsőségekre sulyt az operában, minél inkább teszik a közönség érzelmi kívánságainak kielégítését számítás tárgyává, annál inkább távozik az opera természetes létfeltételeitől és kétes értékű jövőt ígérő állapot felé hajtatik. Elhagyja a művészet alapját, melyen felnőtt és erősödött, a szépnak határait, és a látszat csalóka tájára, a hanyatlás felé jut.

DR. SCHÜTZ MIKSA.

ZENÉSZETI HIREK.

~ A MISKOLCZI DAL- ÉS ZENE-ÜNNEPÉLY napi és sorrendje. Végleg megállapított 1884. július hó 21-én. Első nap: augusztus 6. Megérkezés, s a budapesti délutáni 4 órai vonat megérkezéssel ünnepélyes fogadás az indóháznál a rendező bizottság részéről. Bevonulás a városba sorrendben, az egyletek kibontott zászlóik alatt, zenekar kísérete mellett. Bent a városban sorakozása az egyleteknek a városháztéren, s dalárok üdvözlése a városi hatóság részéről. Ezután elszállásolás s az egyleti zászlók elhelyezése a városház termében. Esti 6^{1/2} órakor a városház nagytermében az összes dalegyletek fogadása és üdvözlése a díszelnök és az egyesületi elnök által; ezt követően *előértekezlet* s a másnap teendők megállapítása. Este 8 órakor *ismerkedési estély* a «Korona» vendéglő udvarkertje és egyéb helyiségeiben. — Második nap: augusztus 7. Reggeli 9 órakor *közgyűlés* a városház termében: a versenybírák megválasztása s a versenyző dalegyletek sorrendjének megállapítása; 10 órakor első összpróba a színházban. Esti 6 órakor a versenyző egyletek sorakozása a városház udvarán, onnan kibontott zászlóik alatt felvonulás a színházhoz; 7 órakor a színházban első csoportú *dalverseny* és a *mintá-dalárdák versenye* Huber Károly «*Talpra magyar*» című műnégysesével. — Harmadik nap: augusztus 8. Reggel 9 órakor *dalégyesületi közgyűlés* a városház termében; az elnöki jelentés felolvasása; a tisztikar megválasztása; dalégyesületi ügyek s indítványok tárgyalása; alapszabályok vagy ügyrend metaláni módosítása. 10 órakor második összpróba a színházban. Este 6 órakor a versenyző egyletek sorakozása a városház udvarán, onnan kibontott zászlóik alatt felvonulás a színházhoz; 7 órakor *nagy összeloadás* a színházban a kitűzött *közös műdarabokkal*, zenekar kísérettel, Huber Károly országos karnagy vezénylete mellett. — Ötödik nap: augusztus 10. Reggel 10 órakor *közgyűlés* és az új tisztikar-választás eredményének kihirdetése. Déli 1 órakor *díszbéd* a Koronában. Délután 5 órakor ismételt *összeloadás* s mindenrendű nagy közönség igényeinek is kielégítése végett a városház udvarán. Este 9 órakor a miskolczi dalégyelet által az ünnepélyi vendégek tiszteletére rendezett *táncszüiga-*

lom. — Hatodik nap: augusztus 11. Reggel 9 órakor *zárógyűlés* a városház termében; a versenybírák ítéletének kihirdetése; a díjak kiosztása. Estve 7 órakor *díszhangverseny* fővárosi művészek közreműködése mellett; 9 óra után *bücsüestély* a Koronában. *A miskolczi dalárünnepély rendező bizottsága*.

~ HUBAY JENŐ, a brüsszeli konzervatórium tanára, harasztii üdülőhelyén jelenleg egy nagyobb szimfonián dolgozik, melyet ha a télen befejezi, a brüsszeli filharmonikusok fogják előadni.

~ A MISKOLCZI DALÁRÜNNEPÉLYEN résztvevők tájékoztatására id. Abrányi Kornél vezértitkár felhívást intézett a dalegyletek elnökségeihez, melyből az alábbi pontokat közöljük: Van szerencsém felkérni a t. elnökséget, hogy a t. cz. egylet megérkezését Miskolcra úgy intézni méltóztassék, hogy az f. év aug. 6-án délután 4 óráig megtörténjék, a midőn is a budapesti külön vonat mint fővonat délután 5 óra felé fog megérkezni, mely után az ünnepélyes bevonulás fogja kezdetét venni. Ezzel kapcsolatban felkéretik a t. cz. egylet, hogy zászlajával megjelenni sziveskedjék. Az esetben, ha a t. cz. egylet Budapest utjában ejti s azon át utazik Miskolcra s onnan Pestre vissza: *külön magyar államvasuti igazolványok* nem igényelhetnek, hanem csak az idezárt *egyesületi meghívókat* (sárgákat) kellend felmutatni a pesti magyar államvasuti pénztárnál, melyekre az aug. 6-án reggel 9—10^{1/2} óra közt induló külön vonatra Pestről Miskolcra és onnan vissza, térti-jegyek (Tour-retour) fognak kiadni a III. osztályra 5 firt 30 kr. s a II. osztályra 7 firt 20 krral, ami 50^{0/100} elengedésnek felel meg. A mely egyletek nem Budapestén át utaznak Miskolcra: azoknak a magyar államvasutak külön igazolványaira is szükségük van, mert csak azok mellett adhatnak ki a meghívókon feltüntetett kedvezményes jegyek. Végül van szerencsém felkérni a t. elnökséget, hogy az alapszabályok értelmében a miskolczi orsz. közgyűlésre egy *teljhatalmu szavazó képviselőt küldeni*, illetőleg kinevezni méltóztassék, ellátva azt a szükséges hivatalos felhatalmazó levéllel. Minden netaláni zavar vagy félreértés kikerülése tekintetéből van szerencsém értesíteni, hogy Miskolcon az ottani rend. bizottságnak egy külön állandó értesítő és utasító *hivatalos irodája* leend, mely a helyszínén minden szükségelt és igényelt felvilágosításokkal szolgáland. Hazafiúi tisztelettel maradván Budapestén, 1884. július hó 30-án. Az íg. vál. nevében: *Abrányi Kornél*, orsz. m. d. egyes. vezértitkár. (Havas-utca 5.) — Az esetben, ha valamely tag nem jelennek meg az ünnepélyen: kéretik a t. elnökség annak szállásjegyét a miskolczi rend. biz. irodájába beszoigáltatni. Abrányi K.

~ KOVÁCS DEZSŐ 4 éves és Kovács Ilonka 7 éves czimbalomművészek részesültek f. évi július 19-én a magas kitüntetésben, hogy a trónörökös pár és Ferencz Ferdinand d'Este főherceg előtt játszhattak a laxenburgi császári kastélyban. A fiatal művészek a magas uraságok teljes megelégedését érdemelték ki és mintegy óráig időztek társaságukban, miközben csakis magyarul társalogtak. A tiszteletdíjon és egy elismerő okiraton kívül a kis Dezső a koronahercegtől arany érmét,

míg a kis Ilonka a koronahercegnőtől arany keresztet kapott ajándékba. 24-én és 25-én a Fürst-színházban vendégszerepeltek, hol nemcsak szabatos és élvezetdús előadásuk, hanem bátor és merész felléptük által is viharos tapsolást arattak és az általános kritika a kicsikéknek gyönyörű jövőt jósol. Érdekes lesz felemlíteni, hogy midőn a trónörökös Kovács-né asszonyt kérdezte, hogy hol lakik, s ez azt viszonzá «Pápán, királyi Fenség!» a kis négy éves Dezső csak odaszól a trónörököshöz: «Bácsi! hanem moszt málnem lakunk ám ott!» mi a koronaherceget és hercegnőt józúnn megnevezteté. Kis compatriótánk parányi nővérével még egy időig Bécsben játszik folytonos siker mellett, s azután Francia- és Angolországban akar a magyar nemzeti zongorának híveket hódítani.

~ A MISKOLCZI DALÁRÜNNEPÉLYHEZ. Az országos dalárszövetség titkára, id. Abrányi Kornél Miskolcra, hol az ottani helyi bizottsággal az ünnepély részletei iránt végleges megállapodásra jutott, visszatért a fővárosba. Eddigél összesen 42 dalegylet jelentkezett. Tekintettel ugy az egyleteknek, mint a vendégek tömeges jelentkezésére, az elnökség szükségesnek látta a fővárosból indulók és csatlakozók számára külön vonatot rendelni, mely egész Miskolcra megy s ez iránt a magyar államvasutak igazgatóságával már megállapodásra is jutott. A központi választmány augusztus 3-án tartja az ünnepély érdekében utolsó ülését, melyen az addig felmerülő folyó ügyeket fogja elintézni.

~ GOUNOD «Mors et vita» cím alatt új oratoriumot irt, melyet először Birminghamben fognak előadni. A mester a birminghami bizottság egyik tagjához a következő levelet intézte: «Ime a levél, melyet ön ama mű felől kért, melyet én külön irtam a birminghami 1885-iki ünnepély számára. Ma annak csak általános eszméjét mondhatom meg, de azt hiszem, hogy ez is elég lesz a zenemű lényegét és jellemét világosan megösmerni. 1. Címe, melyet ajánlok: «Mors et vita». — 2. A mű két részre oszlik. Az első egy teljes mise, requiemmel együtt, teljesen azonos a katolikus Missa pro defunctishoz; tartalmában van néhány közbeszurt tétel, melyek azonban könnyen kiküszöbölhetőek, ha a requiemet valamely temetésnél vagy templomban külön akarják előadni. E harmadik rész szövege részint a szent írásból, részint egyházi atyák műveiből van merítve. A második rész, mely az életre vonatkozik, az szt. János apokalypsiséből van merítve XVI. feje. Leírását nyújtja annak, mint időzött az emberiség egy időt a tulvilágban. Ebben, valamint az első részben lesznek solik, együttesek, karok. Ez olybá vehető, mint a «Rédem-piton» második kiadása. 3. A solokat és az együtteseket enéklő művészek száma négy: egy soprán, egy alt, egy tenorista és egy bassista. 4. A műelőadás. a közbeszó felvonásokat is beleszámítva, hiszem — mintegy 2^{1/2} órába kerül legfölebb.»

~ ROSA KÁROLY angol operatársulata e hó 24-én hagyta el Londont, és megkezdte rendes opera-tournéját a vidéken, mely jövő husvétig tart. A tourné folyamán legelőször fog színre kerülni Boito «Mefistofeles»-e angol átdolgozásban, fé-

nyes kiállítással. Továbbá ujdonságul Mas-senet «Manon»-ja van kiszemelve.

- BAYREUTHBÓL írják, hogy ott a minap Liszt Ferencnél zeneestély volt, a melyre tizenöt személy, köztük Schleinitz gróf és neje volt hivatalos. Van de Sand Miksa, Liszt tanítványa, Rotterdamból, néhány Liszt-féle etudéot játszott zongorán, valamint a többi előadott darab is mind a mester szerzeménye volt. Vasárnap a «Parsifal» előadásokban közreműködő művészek és művésznők előadták a katolikus templomban Mozart «Missa sollemnis»-ét.

- AUER LIPÓT, a Péterváron, mint az orosz császári konzervatórium tanára élő magyar hegedűművész, a jövő héten Veszprémbe, szülővárosába érkezik, hogy édes anyja sírját meglátogassa. Jelenleg a bay-reuthi Wagner-előadásokat tanulmányozza.

- A MADRIDI NEMZETI ZENEISKOLÁBAN az elmúlt tanévben nem kevesebb mint 2190 mindkét nembeli növendék nyert oktatást a zeneművészet különböző ágai-ban. Leglátogatottabb volt a női zongora-osztály, a melynek 675 növendéke volt; ellenben a harmonium-osztályban mind-össze csak két férfinövendék járt. Vizsgálatot 1469 növendék tett, köztük 689 kitűnő sikerrel. A kiosztott jutalmak után ítélve, a nők általában jobb előmenetelt tanúsítottak, mert 184 nővel szemben csak 83 férfinövendék nyert jutalmat.

SZÍNHÁZI HIREK.

- A NEMZETI SZÍNHÁZ NÉZŐTERÉN az átalakítások gyorsan haladnak előre. A napokban befejezték a vízvezetési csövek lerakását s tegnap kezdtek hozzá a légfűtési hálózat bevezetéséhez. A földszinti nézőtérén három hosszú rácszat alá helyezett cső vonul végig, a páholyok folyosóira egy-egy cső lesz bevezetve s a színpadot a koulissák mögött négyszög alakban veszi körül egy hosszú légfűtési cső. Az öltözőkbe, a házi színpadra, a próba-szobákba és a díszlethelyiségekbe szintén be lesz vezetve a légfűtés. A zsinórpadrást szintén a kor igényeinek megfelelőleg alakítják át.

- NAGY SZINKÖR építését tervezik a fővárosban a jövő évi orsz. kiállítás idejére. A szinkör igazgatását Feleki Miklós venné át.

- PÁLMAI ILKA ASSZONY a jövő hó közepén érkezik vissza Szliácsról, és a «Rip van Winkle» című operettben kezdi meg ismét működését a népszínházban.

- TARNAI SAROLTA k. a. a nemzeti színház volt segédénekesnője a népszínházhoz szerződött operette-énekesnőnek.

- A KRISZTINÁVÁROSI SZINKÖRÖBEN holnap hétfőn, aug. 4-én Boross Lajosnak, a társaság apaszínésének és operette-buffójának lesz a jutalomjátéka. Ez alkalommal Costa «Egy krajczár» című mulattató életképe kerül színre, melyet maga Boross dolgozott át magyarra. Az előadásban az egész személyzet részt vesz, Pajor Emilia és Réthi Laura egy eredeti duettet adnak elő Huber Rároltyól, a jutalmazandó és Follinus Aurél pedig mulatsá-

gos coupletteleket énekelnek. Jó szerepeik lesznek Tolnainénak, Follinusnénak, Kömleinek és Kazaliczkinak is. A darabban előforduló dalokat Erkel Elek, Serly Lajos, Huber Károly, Puks Ferencz és Szabados műveiből állították össze.

- ÖDRY — SZINIGAZGATÓ. Az újpesti volt evangélikus templomot, melyben Pállik Béla műterme volt, most Ödry Lehel, operánk jeles baritonistája vette meg. Hir szerint a hajdani templomból ismét templom lesz, csak hogy Thalia temploma, a mennyiben Ödry színházá alakítja át az épületet, hogy ott a jövő nyáron színelőadásokat rendezzen.

- BÁRTEAI PACZONA ANTAL fővárosi életképe «Az angyalcsinálók» nem teljesítette a budai szinkörben a nagy reklámmal támasztott várakozást. Ez a soi-disant fővárosi életkép (mely nem is az) a legroszabb fajtájú külvárosi szenzációs komédiák közé sorozható, mely minden ízében emlékeztet azokra a selejtes népregényekre, melyeket régen valamikor olcsó krajczárossal és erkölcsi felháborodással szakácsnőink és kofáink. A régi história ez a szép varróleányról és az előkelő család fiu-ivadékaról, a kiknek bűnös szerelemből származott gyermekek elvész és ismét megtalálattik, miközben az anya megőrül és ismét kigyógyul, a fiatal apa pedig végre megtalálja a szigorú szülők által eltüntetett gyermeket és az anyát is. Megvan itt is minden; egy fúria a la Frochard, egy emberséges kórházi orvos, egy Bassermann-i csavargóalak az ő hagyományos világmevető hahotájával és egy tündéri jószágú leányka, ki a szerző által teremtett szenvedéseket jótékony kézzel szünteti meg, csak a várva várt fővárosi genre-alakok hiányzanak, a lokális életképek mindig szívesen látott figurái. Minden kicsinyes és felületes; olyan kopott realizmus vonul az egész darabon végig, mint egy vizenyős folyadék, mely a darab elemei közé nem tud hatolni, hogy azokat önálló részekre választva, a valódi realizmust, mely a jellemzetes detailfestésben nyilvánul, életerős tunkeziojában megalkossa. A nagy szöbősséggel elmondott transcendentális szerelmi jelenet és annak következményei nem realizmus, hanem lascivitás, még pedig a legvisszatetszőbb alakban feltalálva. Ami Bártfai darabját előnyösen különbözteti meg a szinkör többi boldogtalan ujdonságaitól, az a gördülékeny nyelvezet, melyet helyenként erő és némi retorikai lendület hat át. A szinkör tagjai gondos előadásban hozták színre az ujdonságot. Follinuszné és Kazaliczki a pathetikus pillanatokat teljes erejükkel aknázták ki, és sikerült is szavalatukkal hatást kelteni. Tolnayné a jószágos kis tündér szerepében ismét barátságos, megnyerő alakot adott. Kövessi a csavargót legszerencsésebb alakításai közé számíthatja. Sikerült az erőnek az akasztófa-humorral való keverékét eltalálni. Balassa a favágót kitűnő külső vonásokkal ruházta fel, és nagy jelenete a kórházban is kiemelkedett volna, ha egy groteszk humorral nem tette volna a hatásra számító momentumot.

- A KRISZTINÁVÁROSI SZINKÖRÖBEN hétfőn volt Follinus Aurél, a társulat kedvelt komikusának jutalomjátéka, mely igen szép sikerrel folyt le majdnem egészen

telt ház előtt. Két felette mulattató vígjátékot választott Follinus ez alkalomra és hogy választása szerencsés volt, bizonyította a kitűnő hangulat, melyben a közönség mindvégig megmaradt. A «Kényes megbízásban» Follinus ismét egyszer bonvivant szerepben mutatta be magát, mely alakítását a jóakaró közönség szívesen fogadta. A pompás kedélyű párisit Follinus sikerülten ábrázolta, habár kissé nagyobb élénkséget és mozgékonytágot szeretünk volna látni. Léon sokkal maradandóbb és kellemesebb benyomást tesz, ha Follinus külsejére többet ad és a vígjáték helyett nemigénytelen szabócska alakjában jelent volna meg. A «Fiam nagyon ostoba» című vígjátékban alakítása semmi kifogás alá nem esett; abban oly finom vonásokat láttunk, melyek Follinus magasabb feladatokat megoldására képesítik. Mellette Mezey tűnt ki legjobban, ki az apa szerepében sok derült pillanatot szerzett eredeti komikumával. Follinuszné, Tolnayné, Ebergényiné és Balassa kedélyes ensembel képeztek. Follinus szép babérkoszorút is kapott.

- AZ ARADI ÚJ SZÍNHÁZ építése gyorsan halad előre. A nézőtér falazatai (külső, belső páholyfal) föl vannak emelve az első emeletig. A prosceniumfal háromnegyed részben elkészült. A színpad hátsó falazata egészen kész. A prosceniumpáholyok falazata szintén. A színház főfalazatának magasztása már annyira előhaladt, hogy már megkezdik a nézőtér tetőszerkezetének felállítását. A bérházak udvaráról bevezető páholybejárók szintén munkába vétettek. A karzati lépcsőházak helyén ür tátong; itt lesz felállítva a kettős lépcsőszerkezet, mely a maga nemében ritkítani fogja párját. A színház mellékhelyiségeiben szintén serényen folyik a munka. Galló műhelyében a gépalkatrészeket dolgoznak. Egy másik érdekes műhely az, a hol Már szobrász készíti a szobordiszniményeket.

- A NAGYBECSKEREKI ÚJ SZÍNHÁZAT, mely most épül, Mosonyi igazgató kaptamag, ki ott október 1-jétől január 1-jéig fog előadásokat rendezni. Ezen három havi staggionera az igazgatónak már 7000 forintnyi bérletet gyűjtött a színtüvi bizottság, a mi a becskerekiek műpártolását bizonyítja.

- A KOLOZSVÁRI SZINKÖRÖBEN szombaton adták először «Gasparone»-t, és az ujdonság szép sikert aratott, habár a társulat gyöngén áll énekesek és énekesnők dolgában. A főbb énekes szerepeket Váradi Hegedüs, Láng Etel, Hatvaniné, Rónaszékiné és Farkas Gusztáv adták, de csak Hatvaniné, Hegedüs és Láng Etel állták meg helyüket.

- RÓNASZÉKINÉ hír szerint meg akar válni a kolozsvári nemzeti színházról és ez iránt már lépéseket is tett az igazgatóságnál.

- A NYIREGYHÁZI VÁROSI TANÁCS f. hó 24-én tartott ülésén tárgyalás alá vette Lászi igazgató folyamodványát, melyben azt kérte, hogy továbbra is itt maradjon; a tanács megtagadta az engedélyt és azt határozta, hogy a társulat csakis folyó hó 31-ig maradhat itt. Ezen határozat ellen a város ifjusága 200 aláírással ellátott kérvényt intézett a tanácshoz, melyben a tanács előbbi határozatának megváltoztatására kérte. A tanács

f. hó 28-án tartott ülésén ezen kérelemnek helyt adott és az engedélyt szeptemberig, vagyis a társulat feloszlásáig (Lászi pensióba lép; Lásziné pedig a kolozsvári nemzeti színházhoz szerződött) meghosszabbította. A tanács az engedélyt azon feltétel mellett adta meg, hogy Lászi a budapesti színházak művészei és művésznői közül néhányat léptessen föl. Csütörtökön Nikó Lina urhölgy felléptével telt ház előtt adatott a «Falu rossza» (ez alkalommal 15-ödször). Szombaton Lásziné Etel remekelt mint Borgia Lucrécia. Vasárnap Nikó Lina urhölgy gyönyörködött szép játékkal és rokonszenves hangjával a «Toloncz»-ban. Kiténtek még Lásziné Etel, Eszéki Emma, Ligetiné Mari (Angot című szerepében), Tolnay Hermin, Peterdy Sándor, Kövy Ede, Dobocsányi Gyula, Zendy Mihály, Munkácsy Gyula, Moori Sándor, Vihari Elemér. Előkészületre kiténtek: «A betyár kendője», «Csicsóné», «Bozóthi Márta» és «Fedóra», mely alkalomra Helvey Laurát, a nemzeti színház ünnepelt művésznőjét, várják.

— SZENTESRŐL írják, hogy a minap Lubrinc Julia jutalomjátékául «Cecil házassága» került színre, nagy közönség előtt, mely kedvenczét számos ovációban részeseztette. A jutalmazott kitünően alakította Cecilt, és a harmadik felvonásban oly hűvel játszott, hogy nemcsak színben, hanem tetteleg elájult. Az előadást nem lehetett folytatni. A többi szereplők közül Sándor Emil (Gábry), Polgár (Törösváry) és Sziklay érdemelnek említést.

— NAGY VINCZE ÉS SPELTERINI K. A. A szegedi színház Nagyváradon működő igazgatója tudatta Szeged város polgármesterével, hogy abban az esetben, ha a havi bucsu alkalmával a hatóság Spelterini kisasszonynak, a híres költőtáncosnőnek föllépési engedélyt ad, ő nem megy társulatával Szegedre.

— A BÉCSI DALMŰSZÍNHÁZ táncz-kara, élén Ceralé kisasszonnyal, aug. 6-ikára Ischlbe, utazik, hogy a német császár tiszteletére rendezendő díszelőadásokon részt vegyen. Ez előadásokon két ballet fog színre kerülni: Sylvia és Harlequin.

— A BÉCSI STADTHEATER sorsa el van döntve. Miután a hatóság nem engedte meg, hogy a ledgett színházat újra fölépítsék és az igazgató-tanácsnak nem sikerült más alkalmas telket kedvezményi áron megszerezni, a vállalat felszámolása fog a legközelebb egybehívandó közgyűlésnek ajánlatni.

— A PÁRISI SZÍNHÁZAK a jövő idényben a következő újdonságokat fogják színre hozni: A nagy opera Salvayre «Egmont»-jára készül; az «Opéra Comique» első újdonsága valószínűleg «Joli Gilles», Poile és Monsellet vig operája lesz; a «Théâtre Français»-ben Raymondé-Deslandes «Antoinette Rigaud»-ja és André Thuriot «Raymonde»-ja kerül bemutatásra.

— PÁRISNAK eddig nem volt nyári színháza. Most az Avenu du Bois de Boulogne egyik kertjében építik az elsőt. Jövő évi április 1-én akarják megnyitni. Músorán minden műfaj képviselve lesz.

— PAILLERON ÚJ DARABJA. A «Monde ou l'on s'ennuie» szellemes szerzője, Edouard Pailleron, mint azt már említettük, új darabot írt a Comédie Française számára, melynek előadhatását azonban egy föltételhez kötötte. Új darabját ugyanis csak

akkor engedni előadni, ha előbb betanulják és Delaunayval az apaszerepben előadják «Faux Menages» című darabját. A «Comédie» tagjai valószínűleg alávetik magukat a föltételnek.

— A MEININGENI SZINTÁRSULAT jövő évre Oroszországba készül. A börtben öt hétig Péterváron fog játszani, onnan Moszkvába megy.

— RAMAZETTER JOLÁNT a berlini «Deutsches-Theater» tagját eljegyezte Kainz József, ugyanazon színház első szerelmese.

— TATARCZY, a bécsi «Carl»-színház új bérlője Mehádiából Bécsbe érkezett, hogy augusztus 1-én átvegye a színházat. Szeptember 15-re egybe van hívva az összes személyzet. A megnyitás október 1-én lesz.

A MŰEGYLETBŐL.

München július 26.

A jelenlegi műegyleti kiállítás minőség tekintetében a legjelentéktelenebbekhez tartozik mindazok között, melyeket hosszú idő óta láttunk. Még Dellfregger műve, Luitpold herceg arcképe sem felel meg mindazon követelményeknek, melyeket ily nevezetes mester munkájához rajz és karakteristika tekintetében joggal fűzhetünk. HOLMBERG női arcképe szinte jóval mögötte áll többi hasonló műveinek, különösen színhatás tekintetében: JAKOBIDES «Telhetlene» azonban teljesen az életből van merítve. Becker G. J. egy helyes szobainterieur tanulmány birtokában lévén, néhány szerencsés emberrel látta azt el; hogy azonban miért szorította ezeket a sarokba, az a szemlélőre nézve talány marad. Épp oly megfújhatatlan, miért adja Gorz mosonője anyai intéseit leányának éppen ruhaszárogatás közben. Tán a karakteristika érdekében találta ezt a művész szükségesnek? Ha már e kép a tárgy megválasztásában izléstelenséget árul el, úgy SCHNEIDERNEK egy művészi fogsort tisztító «Fogorvosa» még inkább. Mily mélyen sülyedhetett a művész, ha ily dolgokkal foglalkozik! WERNER SCHUCH egy «Hirnököt» és egy «Szemlét» állított ki, melyeket bár helyes technika, de egyszersmind — mint a művész újabb munkáit egyáltalán — bizonyos színpadiaság jellemzi. EKENAES «Halászata» csinos variációja egy általa már többször feldolgozott honi tárgynak. Kevésbé szerencsés volt tárgya megválasztásában HAMMERL, ki három, kávé mellett fecsegő fiatal nőt festett. Hogy e «kávé» élvezetessé tétessék, ahhoz mindenképp előtti érdekesebb személyek és jobb karakteristika kellett volna, ide nem alkalmasak divatképi alakok különösen, ha — mint ez esetben — ablakfüggönyök és asztalterítőkkel szemben igen mostoha bánásmódban részesítettek. Az utóbbi időben már többször volt alkalom dicséretleg megemlékezni a mai olasz festészet képviselőitől műegyletünkben, most azonban kényszerülve vagyok előbbi dicséretemet szűkebb határok közé szorítani; a beküldött olasz eredetű munkák közül csupán

BERGINO «Összejövételét», BEDINI «Római parasztnőjét», ACHINI «Gyermekkorát» és «Eszményét» és TIVOLI két tanulmányképét foglalhatom az előbbi dicséretbe és ezeket is első sorban és leginkább az (aquarell-) technika szempontjából. Kiválóan van az állatgenre képviselve, még pedig BOLTZ LAJOS egy igénytelen kis képe és BLAAS J. három festménye «Jó szomszédság», «Kevert társaság», «Fogoly vigasztalás» által, melyek a természet és megfigyeléséről és kiváló alkotó erőről tanuskodnak. Csendéletekben STRESOW (virágok), PETERS ANNA (virágok és gyümölcsök) és SWERTSCHKOFF (halak stb.) tüntek ki. Meg kell még emlékeznünk PANORIO «Leány macskával» című művéről is és örömmel mondhatjuk, hogy a fiatal tehetséges művész minden újabb művében új és jelentékeny haladást tapasztalunk.

M. F.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

— A NEMZETI MŰZEUM KÉPTÁRÁBAN, mely az ötvösmű-kiállítás bezárása óta a nagy közönség számára zárva van, a rendezés már igen előre haladt állapotban van, ugyannyira, hogy legfeljebb hét hét alatt be lesz fejezve. A második nagy terem történelmi képei lehetőleg megmaradtak régi helyeiken. A harmadik terem életképei között már több változás történt. Ottani képeket ugyanis a szimmetria és kellő világítás érdekében nagy részben felcserélték, részben pedig egészen új helyekre aggatták fel. Ugyanily változtatásokat eszközöltek a többi termekben a tájképek-, életképek- és csendélet-képekkel, s amennyiben a változtatások a képek számainak megváltozását vonták maguk után, a képtár megnyitásával a katalogust is újra fogják nyomtatni.

— ELPUSZTOTT RÉGI FRESKÓK. A bélabányai ugynevezett tót templomot, a mely eddig fehérre volt meszelve, most kifestik és e célból a százados mészburkolatot a kőművesek levakarják. Az építőmester most említi, hogy a mészréteg alatt 1400-ból származó, gyönyörű freskókat találtak. Fájdalom, azonban a kőművesek buzgósága annyira ment, hogy e már régiségükről is nevezetes festményeket is levakarták. Még csak egyik fele a templomnak fosztatott meg e régi díszről, másik felén még nem vakarták le a mészréteget. Ohajtandó, hogy legalább ezt kiméjék meg.

— STROBL ALAJOS szobrász a napokban fejezte be ő felsége a király mellszobrának gipszmintáját s legközelebb megkezdí annak márványból való kidolgozását. E szobor a király kívánatára bronzba is fog öntetni.

— A DEÁK-MAUZOLEUM SARKOPHÁGJÁNAK kis mintája a napokban készült el Strobl Alajos fiatal szobrász műtermében. A sarkophagban nyugszik Deák halottszobra, s fejénél ül a geniusz kiterjesztett szárnyakkal, egyik kezét a halott fölé tartva. Az egész sarkophag márványból fog elkészülni, még pedig maga a sarkophag kékes színű eres márványból, a szoboralakok pedig fehér kararai márványból.

— BRUCK LAJOS párisi magyar festő, ki a napokban érkezett a fővárosba, szombaton Telepy Károly a képzőművészeti társulat műtárnoka kíséretében hosszabb tanulmányutra ment Erdélybe.

ELSŐ HAZAI ZONGORAGYÁR.

Az országos m. kir. statisztikai hivatal kimutatásai szerint hazánkba évenként körülbelül **másfél ezer zongora** hozatik be Bécs és a külföld többi hangszertermelő piacairól.

Ezen zongorák ára fejében évenként körülbelül **600,000 forint** vándorol ki az országból idegen ipartelepek gyámlolítására és felvirágoztatására.

A bécsi zongora-műipar nagyrészt a **magyar pénznek** köszöni virágzó állapotát s rohamos fejlődését több mint **200 kisebb-nagyobb gyáros** nagyrészt hazánk szükségletének kielégítésére dolgozik.

S miért van ez így?

Mert hazánkban nem létezik jelenleg egyetlen nagyobb gyártelep, mely az óriási szükségletnek csekély arányban is meg tudna felelni.

Mióta a külföldön is hírnévre szert tett „Beregszászy Lajos“-féle jeles magyar zongoragyár beszüntette működését s érdemdús megalapítója visszavonult a magánéletbe, a magyar zongora-műipar továbbfejlődése is megakadt, úgy hogy jelenleg alig 30—40 drb. zongora készül tényleg hazánkban.

A magyar ipar már nagyrészt felszabadult a külföld nyomasztó befolyása alól s csak egy némelyik ága tengődik még az idegen sorvasztó behatás mellett, ezek közé tartozik a zongora-műipar is.

Ezen bajon vélt segíthetni a „Harmonia“ magyar zeneművészek részvénytársulata“ midőn 60,000 frtnyi tőkével az „**ELSŐ HAZAI ZONGORAGYÁRT**“ megalapítá, mely működését 1884. évi ápril havában megkezdette.

„Az első hazai zongoragyár“ Budapesten Huszár-utca 7. szám alatt fekvő külön e célra berendezett nagyszerű gyárhelyiségekben készíti zongoráit, melyek orsz. nevű szaktekintélyeink bírálata szerint a bécsi zongorákkal teljesen versenyképesek.

A társulat igazgatósága pénzt és fáradságot nem kimélve a legnevesebb gyárakból első rangú munkaerőt szerződötetett, mely szakavatott vezetés alatt évenként 300—400 drb. zongorát képes előállítani.

A gyártmányokra a legjobb minőségű, tartós, kifogástalan anyag fordítatik s a zongorákért teljes garancia vállaltatik.

Szalón stutz-zongora.

Hogy azonban ezen egyetlen nagyobb szerű magyar műipar telep a konkurrenzia terén sikerrel kiállja a versenyt a bécsiekkel és külföldiekkel, — szükséges, hogy a hazafias magyar közönség pártfogásába vegye s akkor évenként százezrek fognak az országban maradni, sőt idővel a keletnek fekvő szomszéd államok is Budapestről hozatván zongora-szükségletüket, százezrek fognak nemzetgazdasági nyereségkép hazánkba befolyjni.

A „Harmonia“ „Első hazai zongoragyár“ zongorái nem csak jobbak, tartósabbak mint a bécsi középárú zongorák, hanem aránylag olcsóbbak is.

A FÖNTEBBI RAJZ SZERINT KÉSZITTETNEK:

Fekete és barna szárnyzongorák (<i>Concert-Flügel</i>)	550 frttól 700 frtig.
„ „ stutz-zongorák (<i>Salon-Stutz</i>)	480 frttól 600 frtig.
„ „ legrövidebb mignon-zongorák 1 $\frac{1}{2}$ méter.	480 frttól 600 frtig.
Rövid zongorák olcsó kiállítással.	360 frttól 450 frtig.

Vidékről jövő megrendelések pontosan és lelkiismeretesen teljesítetnek. Játszott zongorák újjakkal becseréltetnek.

„Az első hazai zongoragyár“ mindennemű javításokra is be van rendezve. Játszott zongorák újra huroztatnak, bőrözöttek s teljesen használható karba helyeztetnek. Hosszú szárny-zongorák rövid stutz-zongorákká átalakítottak.

Az igazgatóság vidékről jövő kérdésekre felelettel s tanácscsal szolgál — becserélés esetén pedig ügynökét az illető helyre saját költségén elküldi.

A társulat zongoratermében azonkívül kaphatók iskola-harmoniumok és hangverseny-harmoniumok.

A „HARMONIA“ RÉSZVÉNYTÁRSULAT
IGAZGATÓSÁGA.